

Egebjerg, som jeg har kendt det

Johannes Riis

Når man en sommerdag tager cyklen og kører østpå fra Hvidbjerg mod Jegindø og fortsætter, til vi kommer ned til vejen, der til højre drejer til Hellerød, og til venstre til Borregård, så er der derfra et herligt udsyn over den lille landsby Egebjerg, som den ligger der ned mod fjorden. Øvre til venstre ligger herregården Hindsels, der dækker den nordøstlige del af Thyholm. Lidt nærmere ligger Borregård, der ligger i Egebjerg, men har det meste af sin jord i Semb og Helligkilde. Vender vi blikket til højre, finder vi Hellerød by i Søndbjerg sogn. Længere nede mod fjorden ligger proprietærgården Helleris, smukt beliggende mellem sine særprægede bakker. Det er herfra Riis'erne på Thyholm stammer. Ad vejen fra Hellerød kommer vi til fiskerlejet Tambobus med kongelig privilegeret kro, hvor landevejens børn kunne få lov at overnatte.

Selv vi, der er barnefødt i dette smukke landskab, fristes ofte til at gøre holdt og nyde denne betagende og meget særprægede natur. Folk, der ikke er stedkendte, holder tit for at nyde landskabets storhed med dets vide udsyn og de skiftende nuancer. I forgrunden kan man se, at Jegindø er helt omkranset af Limfjordens vande. Lidt til højre ud over Kås Bredning ses Salling, og til venstre bag Jegindø dukker Mors op.

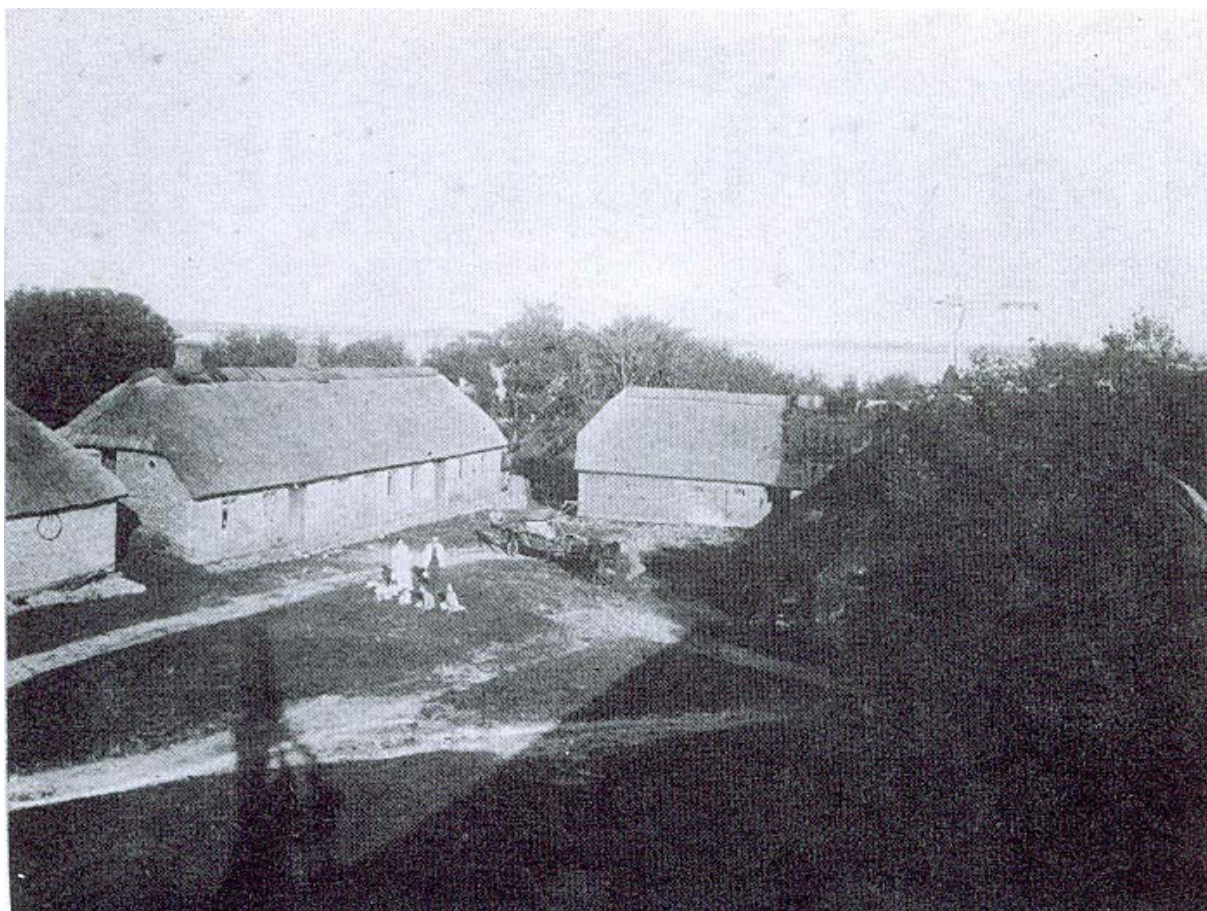
Sagnet fortæller, at Egebjerg fra gammel tid har været dækket af egeskov, så man kunne gå på trætoppene fra Hindsels til Helleris; rigtigheden heraf styrkes i nogen grad af, at man i nyere tid har fun-

det svære egestammer i kær og mose. Under 2. verdenskrig fandt man i Lildkær en stor, tyk egestamme, som daværende sognepræst Jørgensen på Jegindø fik lov at bjærge; han ville lave et skrivebord af den; pastor Jørgensen havde også lært snedkerfaget; men det mislykkedes vist, da moseeg er meget vanskelig at lagre, så den kan bruges.

Egebjerg er en af de ældste landsbyer på Thyholm. Den bestod oprindeligt af seks gårde, samt et lille fiskerleje ved fjorden; det lå mellem de omtalte gårde og Borregård, der også ligger tæt op ad fjorden.

Oppe på bakken, hvor Martin Mortensen nu bor, lå Egebjerg mølle; den stod nogle år ubrugt og forsvandt så helt under første verdenskrig. I det sydvestlige hjørne af møllens mark lå Egebjerg gamle skole. Jeg kan huske den lå der, men den har været nedlagt som skole, siden Helligkilde skole blev oprettet. Skolen lå nærmere betegnet ved den nuværende Ydesvej, ved den østre side af vejen.

Fra gammel tid var gårdene fæstegårde under Hindsels; den dag i dag hører en del af det før omtalte Lildkær under Hindsels; ligeledes findes der stadig i bakkekanten langs fjorden en sti, ad hvilken de Egebjerg bønder gik, når de skulle gøre hoveriarbejde på Hindsels. Jeg har selv i min barndom fulgt denne sti mange gange.

Egebjerg Østergaard.

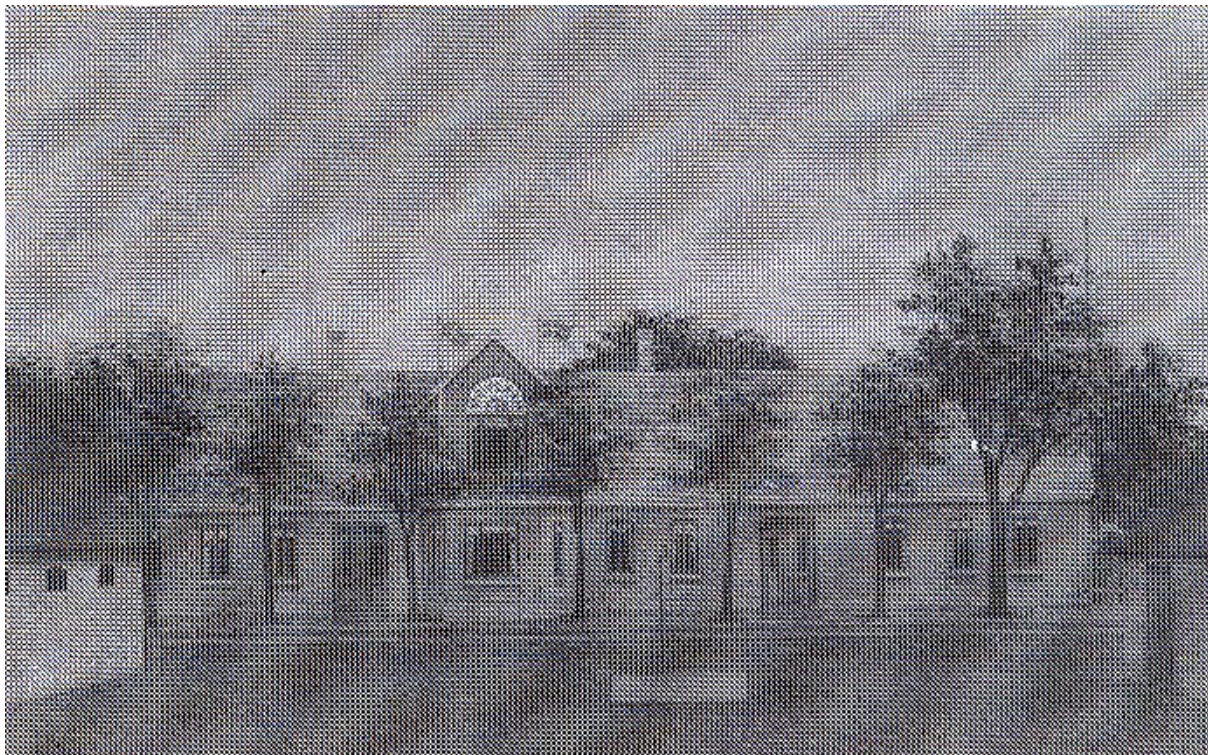
De seks gårde blev benævnt Vestergårdene, Meldgårdene og Østergårdene. I den ene af Vestergårdene var der i begyndelsen af dette århundrede vinterskole i gårdens storstue.

Egebjerg er en gammel landsby, ucentralt beliggende ned mod fjorden, så den var meget adskilt fra det øvrige sogn, også på grund af dårlige vejforhold. Dette ændredes først, da den nye Jegindø-vej blev åbnet i 1922. Når vi i min barndom ville køre til Hvidbjerg med hest og vogn, skulle vi om forbi Helligkildegård; men på den tid brugte folk meget at gå; der var derfor anlagt en sti, den såkaldte kirkesti, som også Jegindøboerne benyttede. Det var en offentlig sti, som udgik fra Tambohus kro, hvorfra der var færgefart til Jegindø; senere fik den forbindelse

med Jegindø-dæmningen, der blev færdig i 1914.

Stien fortsatte så op mellem Østergårdene, ind imellem stuehusene og avlsbygningerne; stuehusene lå så tæt sammen, at en vogn lige kunne skydes op mellem gavlene, sådan at der kunne læsses tørv af ind i gavllugerne. Stien fortsatte så op forbi Meldgård og videre ned forbi Vestergård og Egebjerglund for så at krydse Borrevej og fortsætte omtrent i lige linie til Hvidbjerg, hvor den tog præstegårdsvejen ved brøndgraver Julius's hus, der lå lige ved vejen.

Nede ved fjorden, lidt nord for, hvor dæmningen til Jegindø begynder, ligger en lille pynt, der hedder Ørenden; her var der i gammel tid lade- og losseplads for mindre skibe. Der gik en grøn vej derud,

Meldgaard. Tegnet 1918. Nedrevet og genopført 1972.

men i dag er det meste af vejen forsvundet i fjorden.

I min barndom var de seks gårde blevet indskrænket til fire, dels ved sammenlægning og dels ved udstykning til mindre ejendomme på udmarkslodderne. Gårdene bærer i dag navnene Vestergård, Meldgård, Ballinggård og Østergård. I min barndom, omkring trediveerne, var der nordvest for Meldgård op mod skoven en pavillon, som daværende ejer af Meldgård, Anton Christensen, drev i en årrække; der var også et vandrehjem. Pavillonen var godt besøgt af større og mindre selskaber, som tit kom langvejs fra. Ligeledes tog sognets beboere tit en eftermiddag eller aften derned for at nyde den gode udsigt og træffe sammen med venner og bekendte; ungdommen legede tit sanglege ved pavillonen eller nede ved

stranden. Der blev også holdt kristelige møder omme i skoven. Disse møder var meget godt besøgt.

Der løber en lille bæk ud i fjorden fra Lildkær; den kalder vi i dag Fermusrende; men navnet er sikkert med tiden forandret, så den før i tiden kaldtes Færgemandssrende; hertil sejlede nemlig Jegindø-boerne, inden dæmningen kom, da det var nærmere kirkestien, så det forkortede vejen en hel del.

Jeg vil gerne ridse lidt ned om livet, som disse mennesker levede det, og sådan som det er blevet mig fortalt, og som jeg selv har oplevet det. Fra tiden omkring 1820 og opefter til 1880 var det nærmest et fattigt folkefærd, der ernærede sig ved landbruget og lidt fiskeri, al endda ikke i så ringe mængde. Man holdt sig selv vedlige med brændsel, dels skot-

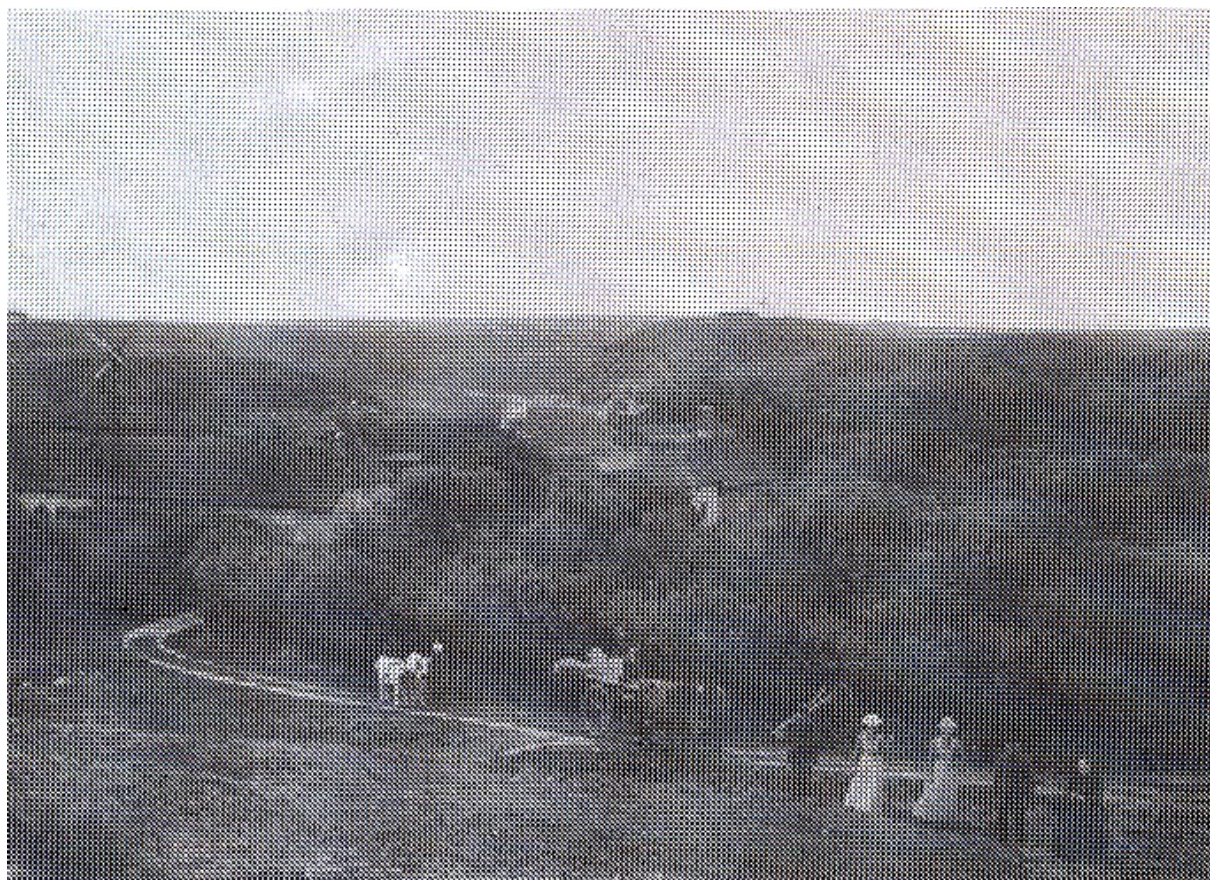
tørv og dels hovtørv; der var også tørvejord i moserne. Hovtørvene blev gravet i kæret. På alle gårde, men ikke i alle huse, var der en stor bageovn, hvor alt brød blev hjemmebagt, både rugbrød, fint brød og småkager. Der blev for det meste fyret med lyng i disse ovne.

Man vævede selv tøjet af tvist og uld og af tvist og hør. Vi har et håndklæde af hør, hvor hørret er avlet på Ballinggårds jorder og vævet på gårdens væv. Ulden fik man fra de forholdsvis mange får, som landmanden havde dengang. Fårene kunne leve mere tarveligt end f.eks. kreaturerne. Ulden blev kartet og spundet, og heraf strikkede man så strømper og undertøj.

Der avledes kun lidt, og heste og kreaturer var som regel magre. Den smule mælk, køerne gav, blev der kærnet smør og lavet ost af. Der var ikke så mange penge i omløb dengang, som der er nu i vor tid.

Hvordan var så folkene i dette lille bondesamfund?

Det billede, der har dannet sig for mig af de mennesker, der levede før min tid, er, at det var et stolt folk, der nok skulle vide at hævde sig. Efter datidens målestok var de ret godt oplyst, og de havde en retfærdighedssans, der fuldt ud kan måle sig med vor, om end på en lidt anden måde. Der kunne godt opstå uoverensstemmelser, der kunne slå gnister, så

Egebjerg Vestergaard på sit oprindelige sted, 200 meter nord for nuværende placering. Foto 1890 udlånt af arkivet.

det gode naboskab for en tid var i fare. Dog varede striden som regel ikke så forfærdelig længe; man kom hinanden ved og kunne ikke undvære hinanden; var der nød på færde, så var man naboer trods alt og hjalp hinanden, så godt man evnede, og striden blev lagt på hylden.

Folk havde tid til at søge hinandens selskab; for nogle kunne der også blive tid til et lille besøg på Tambohus kro. Det var vel ikke lige lykkeligt for alle; det kostede penge at gå til kros, og arbejdet derhjemme kom let til at lide under det.

Omkring 1880-erne gik der en åndelig vækkelse over det meste af landet; vækkelsen kom også til Thyholm og til Egebjerg. Det var Indre Mission, der dengang stod på sit højeste og fik indpas i mange hjem, således at det helt forandrede menneskers indstilling; man fandt et ståsted i livet ved troen på syndernes forladelse, og Jesus blev midtpunktet i mange menneskers liv.

Som man kender det andre steder fra, sådan skete det også her på Thyholm og i Egebjerg; timelig fremgang fulgte i vækkelsens spor og forandrede menneskers liv og virke. Der kunne godt være noget stift i deres kristendom; der var en tendens til, at de fæstede sig ved en del ting, som man skulle holde sig fra, og noget andet, man skulle gøre, for at være en kristen, i stedet for at lade Gud og hans ord være det afgørende; men det forandrede sig en del med tiden. Egebjergfolkene var ikke urealistiske; de fulgte med i tidens rørelser, såsom politik, læsning, sang og musik; de var meget humoristisk anlagt; var nogle mindre heldige på en eller anden måde, så fik de ikke lov at dø i synden, men ved godmodigt drilleri fik de deres fejl at vide.

Johannes Riis

